

חלק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
-----------------	--

הנחיה מס' 1.09

פסלות שופט

עדכון אחרון – אוגוסט 2009

1. בקשה לפסילת שופט צבאי ומועד העלתה בדיון מוסדרים בסעיפים 310 ו-343-350 לחש"ץ. הסעיפים המקבילים בבית המשפט האזרחיים הינם סעיפים 146-148 לחסד"פ וסעיף 77א' לחוק בית המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד – 1984. הנחיית היועמ"ש לממשלה בעניין זה (הנחיה מספר 50.060) מצורפת כנספח להנחיה זו.
2. להבדיל מהמערכת האזרחית, בה מוצדקת פסילת שופט בהתקיים "חשש ממשי למשוא פנים", קיימת במערכת הצבאית אבחנה בין עילת הפסלות הנוגעת לשופט המשפטי, הנהה לעילה האמורה שבמערכת האזרחית, לבין עילת הפסלות הנוגעת לשופט הצד. דמיון זה בין עילת הפסלות במערכת האזרחית לבין עילת הפסלות הנוגעת לשופט צבאי משפטי, נובע מכך שבשני המקרים השופט הינו שופט מקצועי. באשר לשופט צד, לעומת זאת, קבוע בחוק כי העילה לפסלות, היא "חשש למשוא פנים". בפסיקה נקבע כי אין די בחשש ערטילאי או סובייקטיבי, אלא יש צורך שהחשש יהיה סביר (ראו ע/100/96 קיוויתי, ע/15/03 קירשבלום, ע/142/03 יניב ועוד). זאת מכיוון שהשופט הצד אינם בעלי השכלה משפטית וניסיון שיפוטי.
3. יצוין כי סעיף 223 לחוק השיפוט הצבאי מקים פסלות מוחלטת של כל שופט צבאי אשר נתחייב בדיון בעבירה שיש עימה קלון או שמתנהלת כנגדו חקירה בחשד לביצוע עבירה זו.
4. בפסיקה בתי המשפט האזרחיים ובפסיקת בית הדין הצבאיים ניתן למצוא דוגמאות פרטניות למקרים בהם נמצא שהתקיימה עילת הפסלות. יש לעיין בפסיקה זו בכל מקרה בו מתקיימת עילת פסלות: קרבת משפחה, עניין כספי והמעורבות בהליך (ראו פירוט בסעיף עצמו).
5. הצדדים מחויבים להעלות פסלות מיידי לאחר שנודע להם על העובדות המשמשות יסוד לטענת הפסלות (סעיף 349 לחש"ץ). אחרת, רשאי בית הדין לראות את הטוען כמי שויתר על טענותיו (ראו ע/156/94 ביטון).
6. ככלל, בית הדין לא יתיר שימוש בטענת פסלות לשם השגת מטרה שניתן להשיג באופן אחר הקבוע בחוק (לדוגמה, כאשר כתב האישום מכיל פרטים שלטעם ההגנה לא אמורים להיות כלולים בו, עליה לטעון טענה מקדמית לפיה קיים פגם או פסול בכתב האישום ולא לבקש מבית הדין לפסול עצמו מאחר שנחשף לפרטים אלו- ראו ע/156/94 ביטון).
7. כל אימת שנושא פסלות שופט עולה לדיון בבית הדין, על התובע הצבאי לפעול בהתאם להנחיות הבאות:
 - א. על התובע לנהוג משנה זהירות בעת הטיפול בבקשות פסילה של שופטים לאור הכבוד בו יש לנהוג בשופטים היושבים בדיון;
 - ב. משנה זהירות זה יתבטא בשיקול דעת זהיר של נציג התביעה הצבאית בהתייחסותו לבקשת פסילה של שופט, ועל אחת כמה וכמה בבואו לשקול הגשת בקשה שכזו מטעם התביעה הצבאית;

חלק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
----------	--------------------------------

ג. ככלל, כל בקשה לפסילת שופט מטעם התביעה צבאית וערר בעניין זה יבואו לאחר התייעצות עם התובע הצבאי הראשי ובאישורו בלבד, וייעשו, כמובן, בצורה ומכובדת ככל האפשר. בקשות כאלו תוגשנה במקרים חריגים ובאין מנוס;

ד. סברו התובע הצבאי והפרקליט, כי יש מקום לקבל בקשה שהועלתה על-ידי הסנגוריה, יעלו את הבקשה להחלטת התובע הצבאי הראשי ויקבלו הנחייתו בעניין.

למען הסר ספק, יודגש, כי אין להעלות בקשה לפסלות שופט מטעמה של התביעה בלא שניתך לכך אישורו של התובע הצבאי הראשי.

עוד יודגש, כי הנחיה זו חלה גם על תובעי פרקליטות איו"ש.

ה. נודעה עילת פסלות לתובע במהלך הדיון, יבקש להפסיק את הדיון על מנת להיוועץ בתובע הצבאי הראשי ויבהיר כי בקשה זו לא תיראה כהימנעות מלטעון טענת פסלות מיד עם היוודעה. יש לוודא כי דברי התובע בעניין זה תועדו בפרוטוקול הדיון. במקרה ובית הדין אינו מאפשר קיום היוועצות זו ואת רישום בקשת התובע בפרוטוקול, וכאשר החשש למשוא פנים ברור ביותר, רשאי התובע לבקש את פסילת השופט או ההרכב על דעת עצמו. התובע יעדכן בכך את הפרקליט ואת התובע הצבאי על כך שנאלץ לבקש את פסילת השופט או ההרכב על דעת עצמו מייד בתום הדיון.

ו. תובע לא יעשה שימוש בבקשה לפסלות שופט לצרכים טקטיים הנוגעים לניהול המשפט, ויתנגד לניסיונות מטעם ההגנה לעשות כן.

8. מקום בו עילת הפסלות נטענת כלפי האב"ד, באשר למידע בעייתי או בלתי קביל המצוי בידיעתו ואינו מצוי בידיעת שופטי הצד, תינתן ההחלטה בעניין על ידי האב"ד לבדו. זאת על מנת שלא לחשוף את שופטי הצד למידע העשוי לגרור את פסלותם (ע/200/02 לוי).